

Hubert Lärn:
FOLK med FÄRG

”Han hade ringen och lampan”

Huvudrubrikerna i Ann-Ida Broströms levnadshistoria skulle kunna skrivas i siffror:

21 nov. 1906: 32 fartyg om 74.386 ton d.w.	
24 juli 1925: 55 ” ” 316.491 ”	
1 dag 93 ” ” 709.291 ”	
inkl. nybeställningar: 105 ” ” 924.641 ”	

Datum nr 1 är hennes bröllopsdag, datum nr 2 är den dag, då den 55-åriga Dan Broström under en bilfärd med makan vid sin sida mötte döden i en kurva vid Trönninge söder om Halmstad. Göteborgs och svensk sjöfarts grand old lady stod vid hans sida under de år då han befäste positionerna för landets största rederikoncern, dess ställning i våra dagar är ännu mer dominerande, och fru Broström är förvisso ingen sleeping partner i de många familjebolagsstyrelserna. Allt vad sjöfart tillhör blev en lidelse för hela livet i och med hennes giftermål.

Hon säger själv, att dessförinnan visste hon knappt hur en båt såg ut invändigt, men det bör hon veta vid det här laget. Hur många sjösättningar har mannen Ann-Ida Broström varit med om?

— Ja, det har många frågat, men sannerligen om jag det vet! Man borde fört bok — skam till sägandes minns jag inte ens vilken som var den första, men det bör ha varit Atland, den första malm båten som Dan beställde i Sunderland 1909. Nu är det ju litet tätare mellan sjösättningstillfällena än förr — på Eriksberg släpper dom i väg en båt mest en gång i månaden.

Och om inte fru Broström då står på tribunen, lång, ståtlig och oförbränneligt ungdomlig, så vet man att hon har laga förfall, men

Några månader senare eklaterades förlovningsdagen till stor häpnad för stan, ty dess mångomtalade karriärman hade ännu vid 36 års ålder inte visat tecken att vilja överge ungarstämmandet. Efter ett hörgerväljaremöte, där motkandidaten Harald Grebst prisats bl a för företädet att han ”gift sig ung och funnit lycka i hemlifvet,” fick Broström ett telegram från lustigkurrar, som tecknade sig ”Liberala valmän” och krävde giftermål ofördröjligen!

Inte för inte hade han gått i den året förut bortgångne faderns patriarkaliska skola — i god tid före förlovningsdagen utsändes till hamnar när och fjärran ordern ”att befäl och besättningar å alla mina fartyg på denna för mig så glädjefulla dag måtte erhålla extra förplägnad samt att å de ångare, som ligga i hamn, flaggning sker över topp”.

Till den lilla krets av gamla göteborgare som har personliga minnen av Axel Broström, den legendariske koncerngrundaren, hör alltså inte dennes svärdotter. Men naturligtvis kan ändå ingen vara mer bevandrad även i koncernkapitlet nr 1. Än i dag berättas i denna stad med förkärlek historier om den märklige sjöfartspionjären från Kristinehamn, den fattige, faderlöse ynglingen som började som bromsare, vid 27 års ålder köpte vänergaleasen Mathilda och 17 år senare kunde etablera sig som storredare i Göteborg. De flesta historierna handlar om det utpräglade ekonomiska sinne som värmlandsskepparen förde med sig till Fermbolagets kontor vid Pustervik. Ann-Ida Broström kan dem alla, men dessutom en

föredrag som en och annan talar om än idag. Själv hade Dan Broström, vars skolstudier slutade med studenten på Real, den djupaste respekt för högre utbildning och forskning. Mängder av betydelsefulla svenska och internationella uppdrag tillföll honom, men intet fyllde honom med sådan stolthet som kallelsen till ledamot av Göteborgs högskolas styrelse.

För fadern, som med pionjärens styrkraft byggde upp Sveriges största rederi, var livsintressena noggrant begränsade till det egna företaget. ”Affärerna” var allt för honom — och borde också vara det för hela familjen enligt hans mening. Hade Axel Broström varit borta på en resa krävde han, att hela familjen skulle möta honom vid kajen, om det så var kl. 6 på morgonen, för att avgiva rapport. Det var självklart, att sonen redan som skolpojke under sommarloven skulle göra nytta för sig på kontoret som springpojke och så småningom kontorist.

Dan Broströms kinkigaste problem under åren efter 1898, då han på sin 28-årsdag inträdde som delägare i firman Axel Broström & Son, var kanske att låta fadern leva kvar i tron på sin enväldiga regering. Med sin kombination av praktiskt sinne och lysande begåvning förde han redan i 30-årsåldern in företaget på nya banor — t.ex. som föregångsman som malmbe-fraktare — men hans intellekt och intressen lät sig ingalunda begränsas till enbart affärer.

De vittomfamnande intressena illustreras på mångahanda sätt i hemmet vid Skyttegatan, villan som donerats till Sveriges Redareförening och som knappt blivit färdigredd

inpräntat att det viktigaste för affärernas förkovran är att aldrig vara borta från kontoret längre än absolut nödvändigt. Att Dan Broström lät övertala sig att bli statsråd berodde mest på att Wallenberg gick i god för att det gällde ett provisorium på högst ett halvt år. Men sedan bröt kriget ut, ministerperioden varade över 3 år, och Broström var nödsakad att avsäga sig alla civila uppdrag.

En följd av statsrådsperioden blev den varma vänskapen med dåvarande utrikesministern Wallenberg. Det gick inte en vecka utan att de båda växlade långa brev. Fru Broström kunde aldrig begripa, varför maken inte för tidsvinstens skull kunde nöja sig med att prata i telefon, men han bara skrattade. Liksom så många andra ledande män av sin generation älskade han att föra en vidlyftig privat korrespondens, och alltid skrev han för hand, trots att han veterligen hörde till de första företagschefer som själv lärde sig att knacka maskin. Det måste vara ett personligt brev till personliga vänner som K. A. och Alice Wallenberg. Hos dem brukade Dan Broström ofta bo under sina besök i Stockholm, och han begåvades med egen portnyckel av fru Alice — ett verkligt unikt avsteg från denna stränga dams principer...

Mängder av ansikten och namn ur sitt minnesgalleri plockar fru Broström fram, och alltid får de relief genom maken. Dan tyckte om människor, och människor tyckte om honom. Han vann alla inte bara tack vare sin charm — ”när han kom in i ett rum, var det precis som en stämning tändes” — även ett sannskyldigt hästminne bidrog. Så fort Dan Broström gjort